

Handläggare
Agneta Nylöf
Telefon: 08-508 25 415**Till**
Socialnämnden
2021-11-23

Stöd till placerade barn och unga

Redovisning av budgetuppdrag

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden, i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna, fortsätter det pågående och långsiktiga arbetet med stöd till placerade barn och unga samt medföljande barn i syfte att säkerställa en vård och skolgång av god kvalitet utifrån varje barns eller ung persons rättigheter och behov.
2. Socialnämnden godkänner rapporten *Stöd till placerade barn och unga*.
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden för kännedom.

Fredrik Jurdell
SocialdirektörVeronica Wolgast Carstorp
Biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

I Stockholms stads budget 2021 fick socialnämnden flera uppdrag i samverkan med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden som syftar till att stärka och utveckla stödet till placerade barn och unga. När insatser på hemmaplan, med barnets eller den unges hem som utgångspunkt för vården, inte ger tillräckligt skydd eller stöd är det socialtjänstens ansvar att ombesörja en placering utanför det egna hemmet. Rapporten om stöd till placerade barn och unga redovisar hur de olika uppdragen har genomförts och hur stadens samlade arbete fortgår för att placerade barns och ungas behov och rättigheter ska tillgodoses med barnets bästa i fokus.

De budgetuppdrag som pågått under året och berör placerade barn och unga är följande. Utveckling av stadens familjehemsvård, kompensatoriska åtgärder vid uppbrott från förskola och skola, stöd under pågående placering och eftervård, implementering av SAMS-modellen, säkerställa skolplanering och skolgång för placerade

barn, stödja skolgången för barn och unga på institution, skolgång för barn i skyddat boende, stöd till våldsutsatta barn, unga och vuxna samt uppdraget om barns inflytande i utredning och uppföljning. Som ett komplement till stadsdelsförvaltningarnas stöd erbjuder socialförvaltningen sedan en tid tillbaka ett antal olika stödinsatser för placerade barn och deras föräldrar. Dessa är Skolfam, Duvnäs Föräldrastöd, verksamheten Stella samt stödgruppsverksamhet för familjehemsplacerade barn genom det idéburna offentliga partnerskapet med Bris.

Socialförvaltningen arbetar också aktivt med barns rättigheter vid upphandling av insatser och särskilt vid upphandling av insatser riktade till barn, unga och deras familjer.

För att säkerställa att de arbetssätt och metoder som redan finns för att stödja skolgången alltid omsätts i praktiken ser förvaltningen ett behov av fortsatt arbete i de uppdrag som idag pågår kring att stödja skolgången för barn under och efter placeringar. Implementering av nya metoder, modeller och synsätt tar tid. Ett förändringsarbete pågår och arbetet går framåt.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner rapporten.

Bakgrund

I Stockholms stads budget 2021 fick socialnämnden flera uppdrag i samverkan med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden som syftar till att stärka och utveckla stödet till placerade barn och unga. Uppdragen rör både barn och unga som placerats utan föräldrar i heldygnsvård och barn som varit medföljande till en våldsutsatt förälder som placerats i skyddat boende.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgrupp har behandlat ärendet den 17 november 2021. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 18 november 2021.

Ärendet

Barn och unga har rätt till en trygg uppväxt. När insatser på hemmaplan, med barnets eller den unges hem som utgångspunkt för vården, inte ger tillräckligt skydd eller stöd är det socialtjänstens ansvar att ombesörja en placering utanför det egna hemmet och att säkerställa en vård av god kvalitet för barnet eller den unge. Rapporten om stöd till placerade barn redovisar hur de olika uppdragen har genomförts och hur stadens samlade arbete fortgår för att placerade barns och ungas behov och rättigheter ska tillgodoses med barnets bästa i fokus.

Forskning har visat att en stark skyddsfaktor för alla barn och unga är att gå ut skolan med godkända betyg. Att klara skolan är också den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för att lyckas senare i livet med att etablera sig i samhället vad gäller arbete och försörjning. För att bli behörig till gymnasiet måste eleven klara av grundskolan. Flera studier har visat att många placerade barn går ut grundskolan utan fullständiga betyg och utan behörighet till gymnasiet. Detta gäller även dem som varit placerade sedan tidig barndom. Ofullständiga betyg i grundskolan har en stark betydelse för olika ogynnsamma utfall senare i livet. De placerade barnen vidareutbildar sig också i lägre utsträckning än andra trots att de har samma kognitiva förmåga och oavsett tidigare skolresultat. Forskning har också visat att placerade barn och unga som grupp betraktat har en sämre fysisk och psykisk hälsa än andra barn. Den generella hälsovården inklusive tandvården når inte ut till den här gruppen i samma höga omfattning som den når andra barn och unga. Därför är det extra viktigt att socialtjänsten uppmärksammar placerade barns och ungas rätt till utbildning och bästa möjliga hälsa samt har en nära samverkan med skolan, hälso- och sjukvården samt tandvården. Stöd till placerade barn och ungas föräldrar är också något som åligger socialtjänsten. Detta i syfte att möjliggöra en återförening eller fortsatt god och nära kontakt under uppväxten mellan det placerade barnet eller den unge och hans föräldrar och andra viktiga närstående.

En överenskommelse om samverkan mellan Stockholms läns kommuner och Region Stockholm avseende tillgång till hälso- sjuk- och tandvård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, förväntas träda i kraft 2022-04-01. Förvaltningen bestyrker överenskommelsen och dess innehåll som går i linje med det uppdrag som stadsdelsnämnderna fått i stadens budget för 2022 om att säkerställa att alla barn som placeras genomgår en hälso- och tandundersökning. I budgetuppdraget för 2022 ingår också att stadsdelsnämnderna ska följa upp barnens skolgång och skolresultat vilket förvaltningen är positiv till.

Barn som växer upp i familjer där det förekommer våld i nära relationer kan bli medföljare till en vårdnadshavare som beviljas placering i skyddat boende. Skyddat boende definieras i dagsläget som ett boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för vuxna personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med relevanta insatser. Utifrån nuvarande lagstiftning krävs inget eget beslut för barnet som följer med sin vårdnadshavare till ett skyddat boende.

De budgetuppsdrag som pågått under året och berör placerade barn är följande.

Utveckling av stadens familjehemsvård

Socialnämnden ska fortsätta utveckla stadens familjehemsvård genom utbildning, kvalitetsuppföljning och information till inspektörer och socialsekreterare.

Kompensatoriska åtgärder vid uppbrott från förskola och skola

Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna att vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola erbjuda kompensatoriska åtgärder för att motverka problem som uppbrottet kan medföra.

Stöd under pågående placering och eftervård

Stadsdelsnämnderna ska utveckla stödet till placerade barn och deras föräldrar och arbetet med eftervård i öppna former i samarbete med socialnämnden.

Implementering av SAMS

Stadsdelsnämnderna ska i samarbetet med socialnämnden och utbildningsnämnden fullt ut implementera SAMS-modellen för att verka för en obruten skolgång för placerade barn

Säkerställa skolplanering och skolgång

Socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska tillsammans säkerställa att alla barn som är placerade på HVB- eller familjehem har en skolplanering och inte står utan skolgång mer än en vecka.

Stödja skolgången för barn och unga på institution

Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden utreda förutsättningarna för att införa en arbetsmetod för att särskilt stödja skolgången för barn och ungdomar som bor på institution med inspiration från den framgångsrika Skolfam-modellen.

Skolgång för barn i skyddat boende

Socialnämnden ska säkerställa tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden att placerade barn och barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång.

Stöd till våldsutsatta barn, unga och vuxna

Socialnämnden ska fortsätta utveckla stödinsatser vid placering av hotade/våldsutsatta barn och vuxna på skyddade boenden, liksom stödet till barn, unga och vuxna efter avslutad placering.

Barns inflytande i utredning och uppföljning

Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna att öka barns inflytande i utredningar och uppföljning av insatser, bland annat genom nya metoder och digitala lösningar.

Bris stödgruppsverksamhet – Mina båda världar

Staden har ett IOP-avtal med Bris gällande stödgruppsverksamhet - Mina båda världar - avseende åren 2021 och 2022. Stödgrupperna för familjehemsplacerade barn genomförs genom fysiska möten och genom online-grupp.

Skolfam

Skolfam är en forskningsbaserad, förebyggande och manualbaserad samverkansmodell för skolsatsning inom familjehemsvården. Skolfam riktar sig till barn i familjehem placerade inom Stockholms län. Barnen är 6-12 år vid start i Skolfam och insatsen pågår under grundskoletiden, om inte familjehemsplaceringen avslutas dessförinnan. Målet är att barnen ska få stöd till goda skolresultat och avsluta grundskolan med behörighet till gymnasieskolan.

Stella

Verksamheten Stella har i uppdrag att erbjuda råd och stöd till föräldrar vars barn är placerade av socialtjänsten i Stockholms stad. Målet med verksamheten är att stärka föräldrar, med placerade barn, i sin situation.

Duvnäs Föräldrastöd

Duvnäs Föräldrastöd erbjuder anknytnings- och samspelsstöd till familjer med barn 0-10 år. Adoptivfamiljer kan erhålla stöd från Duvnäs föräldrastöd utan föregående behovsprövning. Familjehem och familjer som utreds av socialtjänsten kan få stöd från Duvnäs föräldrastöd efter behovsbedömning. Målet med verksamheten är att föräldrarna ges förutsättningar att utvecklas i sitt föräldraskap så att anknytningen stärks och barnets olika behov uppmärksammas och tillgodoses så väl som möjligt.

Barns rättigheter vid upphandling av insatser

Upphandling sker enligt lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Vid genomförandet av upphandlingar och direktupphandlingar ska upphandlande myndighet beakta principerna om likabehandling, icke-diskriminering, öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Upphandlingar riktade till insatser för barn och unga inom individ- och familjeomsorgen

Socialförvaltningens enhet för upphandling och föreningsstöd genomför bland annat ramavtalsupphandlingar enligt LOU som är

gemensamma för stadsdelsförvaltningarna inom insatser för barn, unga och familj.

Arbetet framåt

I majoritetens förslag till budget för 2022 har socialförvaltningen fått i uppgift att arbeta med både ett antal sedan tidigare kända uppdrag och några helt eller delvis nya som handlar om placerade barn och unga, vilket ger goda förutsättningar att fortsätta arbeta långsiktigt med denna utsatta grupp av barn och unga för att de ska få en vård av god kvalitet som tillgodoser deras varierande behov och förutsättningar. De helt eller delvis nya budgetuppdragen är följande:

Tillsammans med stadsdelsnämnderna införa en modell för individcentrerad uppföljning inom socialtjänsten med tillhörande utbildningar och pilotstudie inom uppföljningar av HVB-placeringar.

Fortsätta arbetet med Skolfam och SAMS-modellen och säkerställa att inget barn som är placerade på HVB- eller familjehem står utan skolgång mer än en vecka.

Samverka med skolan och följa upp och sammanställa skolresultat för placerade barn och unga.

Förstärka arbetet med rekrytering samt uppföljning av familje- och jourhem och fortsätta utveckla stadens familjehemsvård.

Säkerställa tillsammans med stadsdelsnämnderna att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer.

Nämnas kan också att regeringen den 7 oktober 2021 tillsatte en ny statlig utredning av betydelse för socialtjänstens arbete med barn och unga i samhällsvård. Utredningen ska se över och föreslå åtgärder för hur kvaliteten i vården kan öka när barn och unga placeras utanför det egna hemmet i familjehem, jourhem, stödboenden eller hem för vård eller boende (HVB), inklusive SiS särskilda ungdomshem. Betänkandet ska vara färdigställt i april 2023.¹

Jämställdhetsanalys

Den enskilt viktigaste faktorn för hur det går för placerade barn senare i livet är hur de lyckas i skolan. En slutförd treårig gymnasieutbildning är viktig för framtida försörjningsmöjligheter

och för ett gott vuxenliv. Könsskillnader kan konstateras mellan placerade flickors och pojkars skolresultat samt användning av psykofarmaka. Kön är med anledning av detta relevant att beakta i det fortsatta arbetet med att utforma stöd i skolgången samt i arbetet med att uppmärksamma hälsan hos varje placerat barn eller ung person.

Av de unga kvinnor och män som var placerade under hela årskurs nio hade 39 respektive 32 procent avslutat treårigt gymnasium vid 20 års ålder år 2019. Av de unga kvinnor och män som varit placerade någon gång under uppväxten men inte hela årskurs nio har 31 respektive 11 procent slutfört gymnasiet år 2019. Detta kan jämföras med jämnåriga som inte varit placerade, där andelen var 81 procent respektive 70 procent. När det gäller barn som, under läsåret 20/21, omfattats av Skolfam, nådde 82 procent av pojkarna måluppfyllelse i svenska för sin årskurs respektive 74 procent i matematik för sin årskurs. Vid ingång i Skolfam hade pojkarna 53 respektive 58 procent måluppfyllelse. I svenska nådde 88 av flickorna måluppfyllelse respektive 79 procent i matematik. Vid ingång i Skolfam hade flickorna 78 respektive 66 procent måluppfyllelse.

Av 15-16 åriga flickor respektive 15-16 åriga pojkar som var placerade under hela årskurs nio hade 11 respektive 6 procent en långvarig hög användning av psykofarmaka under 2019. Detta är en stor skillnad oavsett kön mot de som inte varit placerade. Detta kan jämföras med jämnåriga som inte varit placerade där andel var 2,5 respektive 1,2 procent.²

Verksamheten Stella för föräldrar vars barn är placerade når fler mammor än pappor och Stellas medarbetare kommer därför att se över hur papporna kan nås i större utsträckning. Under 2021 tog Stella emot 51 nybesök varav 43 var mammor.

Barnrättsperspektiv

Barnets bästa ska alltid beaktas när barnet eller den unge berörs av socialtjänstens insatser eller åtgärder. I bedömningen av insats ska hänsyn tas till samtliga relevanta rättigheter som barnet har enligt barnkonventionen. Barnrättsperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter, i ordinarie planering, i utförande och i uppföljning. Vägledande för hur helheten ska tolkas i lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, den så kallade barnkonventionen, är de så kallade grundprinciperna; artikel 2 om alla barns lika värde, artikel 3 om barnets bästa, artikel 6 om barnets rätt till liv och utveckling och

artikel 12 om barnets rätt att uttrycka sina åsikter. Särskilt viktiga artiklar är också artikel 24 om barnets rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård samt till rehabilitering samt artikel 28 om barnets rätt till utbildning.

Barnkonventionen innehåller delar som särskilt berör barn i samhällsvård. Dessa är artikel 8 om att få behålla sin identitet, artikel 9 om åtskiljande från sina föräldrar, artikel 20 om alternativ omvårdnad, artikel 23 om barn med funktionsnedsättning, artikel 25 om översyn av omhändertagna barn samt artikel 30 om barn som tillhör en minoritet eller urbefolkning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner bifogad rapport om stöd till placerade barn.

Bilagor

Stöd till placerade barn och unga